

26.57x29.95	1/3	עמוד 56	הארץ - גלריה	26/02/2021	76372840-7
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

ספרים

ז'ם שישי י"ד באדר תשפ"א, 26 בפברואר 2021

1461

חיים וייצמן בעצרת האו"ם, אוקטובר 1947 (מימין נחום גולדמן ומאחוריו משה שרת). נעלב מכך ששמו לא מופיע במגילת העצמאות צילום: ACME NEWSPICTURES / AFP

של מי הכתור?

חנוך מרמרי

הביוגרפיה של חיים וייצמן, שחיברו מוטי גולני ויהודה ריינהרץ, מחזירה לתודעה את דמותו המורכבת והטרגית של הנשיא הראשון. השניים עוקבים אחרי הישגיו המדיניים, שהובילו להקמת המדינה, ואינם מייפים את חולשותיו האישיות. הם מפיחים רוח חיים בתקופה ובגיבוריה ויוצרים ספר מרתק, שאפשר לפנטז על הפיכתו לסדרה ממגנטת

וכך אמר גולני בהרצאתו: "לא תהיה זו הגומה לטעון בדיעבד, שבפברואר 1931 השיג וייצמן מממשלת בריטניה את המסמך שאיפשר את הקמת מדינת ישראל כעבור 17 שנים בלבד, וחשיבותו לא נפלה מזו של הצהרת בלפור בשעתה". אלא שווייצמן לא הצליח לשוקקו באותה הצלחה שוכה לה "מכתב בלפור". "המכתב השחור" של מקדונלד בא כתגובה ציונית ל"ספר הלבן" של הלורד פאספילד. גולני בחר בכותרת מאתגרת להרצאה: "הצעה להיסטוריה אלטרנטיבית של מדינת ישראל". לדבריו, כתיבת הביוגרפיה

ד קריאת "האב המייסד", הייתי משוכנע שנקודת המ"פנה המשמעותית כיחסה של ממשלת בריטניה הגדולה לתנועה הציונית היא בפרסום הצהרת בלפור ב-2 בנובמבר 1917. ד"ר חיים וייצמן וצוותו הצליחו לחולל את הלא ייאמן: איגרת הלורד בלפור ללורד רוטשילד ובה המ"שפט: "ממשלת הוד מלכותו רואה בעין יפה הקמת בית לאומי לעם היהודי בפלשתינה" – המסמך המדיני המכונן, והנה מתברר, בהרצאה השנתית במדעי הרוח ב"יד חיים וייצמן", שנשא בדצמבר 2020 ההיסטוריון פרופ' מוטי גולני – אחד משני המחברים של הספר – שבתולדות התנועה הציונית התרחש מאורע הדומה בחשיבותו להצהרת בלפור.

ב-2 בפברואר 1931 התרחש בפרלמנט הבריטי מקרה יוצא דופן. ראש הממשלה רמזי מקדונלד קם וקרא מכתב שנמענו וייצמן, כדי שירשם ברשומות הפרלמנט: "ממשלת הוד מעלתו אינה קובעת ואינה שוקלת הפסקה או איסור עליה יהודית בכל קטגוריה שהיא, ואינה רומזת על כל איסור רכישת קרקעות נרספות בידי יהודים..." על ההצהרה ב-1917 חתם שר החוץ בלפור, והפעם חתום ראש הממשלה עצמו, המוסר כי המכתב יוצג רשמית לחבר הלאומים. בכך הכריז כי מדיניות ממשלתו בשא"ל תפלטתנה – שאושרה בספר הלבן כחוק – בטלה.

של וייצמן, שאותה חיבר עם פרופ' יהודה ריינהרץ, פתחה אפ"שרות לראות אחרת את הזיכרון הישראלי: הדרך היעילה לה"שגת המטרה הציונית לא היתה "מכפנים החוצה", אלא "מבחוץ פנימה". בלי לזלזל במנהיגי היישוב, ובראשם בן-גוריון, ובפ"עלם "מבחוץ" של אישים כהרצל, וייצמן, נורדאן, אחד העם או ז'בוטינסקי מול מוקדי הכוח העולמיים, הקיסר וילהלם הש"ני, לורד ג'ורג', צ'רצ'יל וטרומן – ובתמיכה (חלקית) של יהדות בריטניה ואמריקה. "מבחוץ פנימה", כמתברר, היא התוכנית שהגשימה את המטרה.

התפישה ההיסטורית הקיימת טופחה על ידי מנסחי המור"ש, כמו שבתאי טבת המנוח, שהקדיש 30 משנות חייו לכתיבת האפוס ההיסטורי "קנאת דוד", הביוגרפיה של בן-גוריון, על ארבעת כרכיה והנספחים לה. אילו היה מהלך בנינו, האם היה מכיר במהפך ההיסטוריוגרפי שמציעים המחברים, מבלי לנסות לקעקעו? האם תום שגב, כותב הביוגרפיה הנוכחית של בן-גוריון ("מדינה בכל מחיר") המכילה עשרות אזכורי וייצמן, יקבל את התפישה החדשה? היסטוריונים כטבת, שגב, מיכאל בר-זהר, אניטה שפירא, אבי שילון, רפי מן ויוסי גולדשטיין עטפו את בן-גוריון מכל עבר. לא היתה דמות חשופה ממנו בששת עשורי המחקר האחרונים – מה גם שהוא עצמו תיעד בכתיבה שוטפת את מעשיו והרהוריו. וייצמן ופועלו, לעומת זאת, דעכו בתודעה הישראלית. השם וייצמן מוכיר שלטי

15.02x26.26	3/3	עמוד 56	גלריה - הארץ	26/02/2021	76372841-8
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונות - 80790					

של מי הכתרה?

המשך מעמוד 54

מעריצות. עוררי, שותפיו ומקורביו נזנחו לאחר שמסירותם נור צלה. הוא לא היה נואם גדול, אבל לא היה כמוהו ביכולת לה מייס את לבם של בני שיחו, לשכנע ברכות ולמוסס התנגדויות. בנגי וייצמן, בכורם של ורה וחיים, מפנה חציו כלפי אמו – מאביו, נואש מראש: "...לא כתבתי כי הייתי עסוק, מדאג ומדוכא. קעת אני חש שזה הזמן שאכתוב כי משהו לא בסדר במצב הדברים בבית... רק להזהיר אותך שהגיע הזמן שהמש" פחה הוזהיר אותך את עצמה בידים, שאם לא כן, ליהודים אולי יהיה בית לאומי, אבל לנו לא יהיה בית בכלל". מייקל, אחיו הצעיר של בנגי, טייס מפציץ בחיל האוויר המלכותי הבריטי, אבד במטוסו ב-1942 מעל מפרץ ביסקאיה.

נבצרות גוף ונפש

מחברי הביוגרפיה לא עשו הנחות לגיבור העלילה, ופע- לו בלי לייפות את מי שהיה ואת מה שקרה. הם העזו להציג בפני הקורא לצד המסלול המדיני את המסלול האנושי שב- חיו – הנהנתן, הפלרטטן, מחור נצחי – את האובססיות, לעתים המרושעות, שבה פעל בשם עם ישן חדש ופזור שכ- לל לא הכיר. עם זאת, איך זה הוגן להציג על הדלפק את מג- וון חולשותיו מבלי למזגן בחוקותיו הנדירות.

מדינה בפלשתונה היתה כל עולמו, אבל ארץ האבות שעל שפת המדבר נתפשה בעיניו כפרובינציה קשת יום וחסרת חן. מפעלם המחקרי של גולני וריינהרץ הוא בהחזרת לחיים של הדמות המורכבת, הטרגית ההיא. האם היה מרוצה מחזונו שהתגשם, אילו היה מהלך כינינו, כאן, במדינת יהודים משגשגת ומסוכסכת, שבה מכונסים יחדיו, כאסירים בהפסקת החצר, תשעה מיליון יהודים וערבים, חרדים, חיילים, עובדים זרים ומבקשי מקלט. האם לכך התכוון?

"האב המייסד" הוא כרך דחוס, המכסה בדקדקנות את שלושת עשורי האקטיביות הציוני של וייצמן בקונגרסים, כנשיא ההסתדרות הציונית העולמית וכמדינאי היהודי- הבריטי הנערץ במסדרונות הכוח העולמיים – עד מו- תו כנשיאה הראשון של מדינת ישראל. קדמו לו שני כרכי הביוגרפיה שחיבר ריינהרץ, "בדרך אל המנהיגות, 1874-1914" ו"עלייתו של מדינאי, 1914-1922", המכסים את 48 שנותיו הראשונות. כך מכסה צמד החוקרים את מלוא ימיו של וייצמן.

גולני וריינהרץ מתיימים את התקופה ואת גיבוריה, והק- ריאה זורמת ומרתקת ככרומון פרוזה. ריינהרץ הוא פרופ- סור להיסטוריה יהודית מודרנית באוניברסיטת ברנדזיס, מסצ'וסטס, וכיהן כנשיאה. גולני הוא ראש המכון לחקר הציונות וישראל ע"ש חיים וייצמן באוניברסיטת תל אביב. חוויית הקריאה במחקר אקדמי ככרומון נדירה בעוצ- מתה. והקורא הנלהב נאלץ להתמודד עם משקלו החרגי של הג'מבו-בוק הזה, הנראה ומרגיש כלבנת נייה 1.2 ק"ג משקלו, כולל כריכה, 999 עמודים, 200 מהם נספחים, ושלוש קונטרסי תצלומים – אוצר החש בנוח על המדף, כרקע לתצלום דעתני, ובנוסף ינדוב לשמש כמשקולת ואמצעי הגנבה.

בשנותיו האחרונות חי וייצמן "בנבצרות גוף ונפש", במעון הנשיאותי שהקים בעבור ורה ובעבורו בעיר רחוו- בות גדול האדריכלים, אריך מנדלסון. חיים וייצמן, ק'שנה העולם, הלך לעולמו ב-9 בנובמבר 1952 וזרה לצדו, בבית השרד על הגבעה בלב מכון (ע"ש דניאל) זיו – הנקרא מאז מכון וייצמן. "הנשיא הראשון של מדינת ישראל הוא ראש המדינה היחיד, שלא המדינה עשתה אותו, אלא הוא עשה את המדינה", החמיא לו בן-גוריון.

כימים אלה מתורגמת הביוגרפיה של וייצמן לאנגלית, והיא תעניין לא רק מבחינת האפוס ההיסטורי אלא גם בשל האישיות שלא תיאמן. האם יוצר קולנועי כמו הבריטי פיטר מורגן (מור- גנטאו) – בנם של יהודי-גרמני פליט הנאצים ופולנייה-קתו- לית פליטת המשטר הסובייטי, האיש שיצר את הסדרה "הכ- תר" – יהיה פנוי לסאגה נוספת? העם דורש צדק פואטי ולפ- חות ארבע עונות של "Weizmann" בנטפליקס.

נחנך מרמרי

בן-גוריון הלך לעולמו ב-1973, כחודש לתום מלחמת יום כיפור. בן 87, שהתקשה לחיות עם העובדה שהאבות המייסדים סיימו את שליחותם עוד בשנות ה-60. וייצמן הלך לעולמו ב-1952, כמעט בן 78, כנשיא ראשון למדינה החד- שה. שלא כמשה התנכי, עקף את הר נבו ונכנס לארץ המו- בטחת תשוש גוף ונפש, ההולך ומתעוור. במיוחד נעלב מכך ששמו של הרצל מופיע במגילת העצמאות, אך לא שמו הוא, והתקשה להתנחם במתת הנשיאות. על פי המחברים, בויכ- רון הישראלי נשאר רק "וייצמן שאחרי וייצמן. זה שבגופו חי במדינת ישראל, אך אליה לא בא".

המהלך לגישור בין רעיונות הוויים למדיניות סדורה – מאוגנדה ועד הבית הלאומי, דרך המנדט הבריטי והספ- רים הלבנים, ההתנגדות הפלסטינית והפְרָעוּת העונתיות – עדיין לא יילד מדינה. עוד ב-1947 היה תלוי באויר רעיון טריטוריה יהודית בחבר העמים הבריטי. על פי גולני, בהרצאתו, היה זה "קונצרט לשלושה כינור" רות וכיסא ריק: "הציוני, הבריטי והאמריקאי – רק מנהיג ערבי נעדר".

מנוכר למשפחתו ולמקורביו

לשם שנבחר ליצי- רת הענק הביוגרפית, "האב המייסד", הוק- דשה בוודאי מחשבה בטרם נבחר, אך הקו- רא עלול להתקשות בהתחברות למושג שמקורו בהיסטוריה האמריקאית. אילו קמה המדינה הציונית על ידי אבות מייסדים, היתה עילה לכך; בהיעדרה, תרחף השאלה למה וייצמן סולו?

אם נחבר את משך שהותו באמריקה, יתב- רר שנצברו לו שם כש- לוש שנים. גם דאונינג 10 לא היה זר לו, וש- ווייץ שהיתה ביתו. הוא נאלץ לוותר על אזרחו- תו הבריטית, ואת מסמ- כיו הישראליים קיבל רק

יהודה ריינהרץ. כרך שלישי על וייצמן צילום: תומר אפלבאום

מוטי גולני. היסטוריה אלטרנטיבית צילום: מגד גוזני

לקראת מינויו לנשיא המדינה. וייצמן, כהרצל, סלד מביקורים בפלשתינה, אך נע כבן בית בין לשכונת מנהיגים. הוא קיים קשר מתמשך עם הנשיא טרר- מן וגייס את תמיכת אמריקה בתוכנית החלוקה, נועד עם הנ- שיאים וילסון וקולידג', ויחד עם אשתו נרה – זו שלא יכול היה איתה ולא בלעדיה – היה מקורב לאלניור רוזוולט ול- בעלה הנשיא. שתדלן רביקסס ומדינאי מחונן, שצבר ארב- עה עשורים בשליחות ציבורית ואינספור מגעים מדיניים, גם ממיטות חוליו, וידע להתנער מתבטויות, לספוג חיצו- להתעשת ולהמשיך.

וייצמן, הנשוי לשליחותו המדינית, היה מנוכר למשפח- תו ולקורביו. מחור ונוטש סדרתי, מתאהב ומפנה עורף, אוהב אדם, הידוע לשנוא ומותיר מאחוריו לכבות שכורים, נבגדים. מי שבא בקרבתו העריץ אותו, אך רבים ורבות נפגעו ממזגו האנוכי. ורה, אשתו ואם ילדיו, רופאה ופעילה חברתית, דבקה בו עד יומו האחרון, גם אם בייש אותה בחיזורים בוטים אחר

22.95x26.33	2/3	עמוד 56	הארץ - גלריה	26/02/2021	76372842-9
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

ורה וייצמן. ביקורת מהבכור צילום: Jim Pringle/AP

בן-גוריון. זילזל בווייצמן ופחד מפניו צילום: פריץ כהן/לע"מ

של מי הכתרה?

המשך מעמוד 56

רחוב, וספק אם בני דורנו יכולים לומר עליו שני משפטים בלי להיעזר בגוגל.

אפילו על תעתיק שמו של הנמסים הקוסמופוליטי של בן-גוריון אין הסכמה: "וייצמן" בספר הנוכחי, "ויצמן" אצל תום שגב ובמכון ויצמן, ו"ווייצמן" כגיבור הממואר "מסה ומעש", שהותקן ברובו על ידי עוזריו ב-1952, על מיטת חוליו. בסגירת המעגל הנוכחית, על 1,000 עמודיה, צף הזיכרון במלוא עוצמתו, ויש לקוות שיתעורר הזיכרון הנצחי: מיהם אבות האומה ומהי תרומתם?

מוסכם כי התנועה הציונית שייסד הרצל חייבת את הצלחתה בעיקר לשתי הדמויות הללו, וייצמן ובן-גוריון. התחרות בין השניים עדיין מניבה עקיצות, כמו "אלמלא וייצמן, ייתכן היה שהרצל ייזכר כעיתונאי ומחזאי, ובן-גוריון לא היה הופך כלל לבן-גוריון", כותבים המחברים. וציניקנים סיכמו את מערכת היחסים בין וייצמן לבן-גוריון במלים: "שניהם העריצו את וייצמן". בן-גוריון, איש החאקי המעשי, זילזל בווייצמן, המרגיש בבית על שטיחי מסדרונות הכוח, אולי מחמת עילגנותו. הוא בשפת העולם ובחלקלקות הדיפלומטיה – ועם זאת תמיירא מפניו כתלמיד ממורו. "כמפגשים שבהם הדובר העיקרי הוא וייצמן, כשניתנה לבן-גוריון האפשרות לדבר הוא חש ששתיקתו של וייצמן חשובה מדבריו שלו", כותבים המחברים.

אישיות כריזמטית ופאתוס מוסרי

וייצמן נולד במוטול, עיירה בבלארוס של היום. אביו היה משלח כולי עץ על פני הנהר ואמו הביאה לעולם 15 ילדים. בן-גוריון, בנו של הציוני אביגדור גרין, נולד בפלונסק שבמזרח פולין. בין השניים הפרידו 400 קילומטרים, ושניהם בקו עומדות מרחב מיוער, הרצוף עיירות תחום-מושב ליהודים. בן-גוריון צעיר מווייצמן בתריסר שנים ודרכיהם מקבילות, אך שונות בעליל: האקטיביסט המקומי ובעל הדרכון הבריטי, הסטודנט מאיטסנבול העותמאנית והדוקטור לכימיה שהתחנך בשווייץ – נעו במסלוליהם במאמץ לכוון "בית לאומי" ומדינה ליהודי העולם על חולות פלשתינה ויתושיה.

דמיינו את צריפו המדברי של המנהיג בחאקי מול סוויטת המגורים, שבה השתקעו הווייצמנים במלון דורצ'סטר לונדון, כ-1,500 ליש"ט ליממה, או בוולדורף אסטר ריה בניו יורק. הונו של וייצמן בא מתגמולי הפטנט שפיתח, המאפשר ייצור אצטון וזל מיבולי תירס לחומר הנפץ קורדיט, החיוני לכלי המלחמה. תגמולי האצטון בלבד הניבו לו 3.6 מיליון ליש"ט בשנה, ועל פועלו הציבורי לא דרש שכה.

וייצמן היה לאורח העולם בהשראת הרצל, שאותו שמע בקונגרס הציוני הראשון בבאזל ב-1897 כציר מטעם מחוץ פינסק, ועמו התעמת בקונגרס השני, כמתנגד לתוכנית אוגנדה. שפתו תמיד שפת זה גרמנית ורוסית ויידיש, ולשון הקודש, ואנגלית לא ילידית – אלה הכלים ששירתו אותו ברוב חו. וגולני מבהיר בהרצאתו: "וייצמן לא התנהג כפרי לברבריטי, הוא היה בריטי". במושגי היום, וייצמן הוא יונה פוליטית, כזה שברגעים נפיצים בוחר בדרך השכנוע המילולי כדי למנוע גלישה למאבק אלים. הקשרים האישיים שטיפח במסודות השלטון בבריטניה ובאמריקה הם ההוכחה, שהתורצה המיוחלת לא היתה מושגת בדרך אחרת.

וכך זה התחיל. עם תום מלחמת העולם הראשונה, ושרטטה מחדש של מפת הגבולות במזרח התיכון, קיבל הכימאי המוערך ויו"ר ההסתדרות הציונית בבריטניה, ד"ר וייצמן, משרת מרצה בכיר באוניברסיטת מנצ'סטר. הוא סלד מהעיר המפויחת, אך מצא עניין בחבורה פעלתנית שפגש בבית הכנסת: מרים ססיימון מרקס, רבקה וישראל זיו, מרים והארי סאקר – וגייס

בספרם "הרצל: מאבקו מבית ומחוץ", נעלבים מהסילוף הכפול "חווה" ו"מדינה". לדידם, לא בעל החלומות הוא הרצל, אלא אדריכל, מהנדס וכלכלן, שניסח מתווה לחברה חדשה, אידיאלית כיעדיה אך לא אוטופית, חברה דינמית הפתוחה לתמורות ולשינויים. לשיטתם, ההגדרה הפואטית טיטש את פועלו המעשי של הרצל בשנות חייו המעטות. הוא היה מדינאי – איש המופת של המעשה הפוליטי המכוון למטרה גדולה, כדברי וגנר ורו.

ואם לא טרויקה – אז טרילוגיה. שלושה נהגי קטרים שהובילו, איש-איש בתקופתו, את רכבת הלאומיות היהודית במסלול הנמתח על פני 70 שנה. שלוש תקופות ושלושה מנהיגים, אנשי המלה והמעש. אלה לא פעלו כצוות, בגלל פערי הגיל, האישיות וההשקפה. אם להמחיש את רצף המסע, אין טעם בספירת ימי הולדתם. נכון למדוד את האישים הללו דווקא על פי מועדי הסלקותם.

הרצל היה הוגה אירופי, אליטיסט חילוני, שספרו "אלט-ניילנד" והמניפסט "מדינת היהודים" עוררו את יהדות אירופה להתאגד, להקים הסתדרות עולמית ולקיים קונגרסים שנתיים. הוא ניצח על רעיון ההתחדשות היהודית בטרטוריה אוטונומית, ובחן ברצינות ביקורתית את אפשרות תוכנית אוגנדה, כאומר: על העיקרון הסכמנו, ומכאן ניאבק על הטרטוריה הנכונה.

הרצל הלך לעולמו ב-1904, בן 44 בלבד, ושני יוצאי העיירות ממוקדי המטרה, בן-גוריון וייצמן, פעלו, עם סילוק הכובש העותמאני, להתחדשות יהודית כפלשתינה. בן-גוריון בהגשמה, וייצמן במדינאות.

בן-גוריון הוא שקטף את הישגי וייצמן ואירגן סביבם את היישוב ומוסדותיו. אחת מהצלחותיו של וייצמן היתה בניית הסלמה מצד הארגונים היהודיים נגד הבריטים, ובלשון המחברים – הוא פעל "להצלת היישוב היהודי מעצמו".

ב-14 במאי 1948, יום הכרזת בן-גוריון על הקמת המדינה, מוטל וייצמן חולה בניו יורק. כעבור יומיים נבחר מרחוק לבן-שיא מועצת המדינה הזמנית ובסוף דצמבר לנשיא המדינה. הנישיא הראשון, הגדרה שיש בה נחמה. גם אם המינוי התקבל כתפקיד ייצוגי, חסר סמכויות.

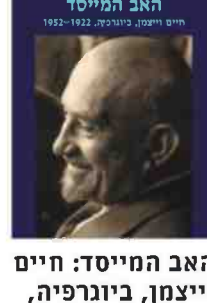
אתם למטה, למשימות רישות ושתדלנות.

לויד גורג', שר ההגנה הולשי שהיה לראש ממשלת האימפריה המנצחת, ושר החוץ, הלורד בלפור, הוקסמו מווייצמן הדורש לכוון בית לעם היהודי במסגרת החלוקה הטריטוריאלי של הארץ המלחמה. ומכיוון שכל קמפיין צריך עיתון, הצליח וייצמן להפעיל את קסמו על סי"פי סקוט, עורך ה"מנצ'סטר גרדיאן", ובחיר עיתון נאיו, הרברט סידבוטהם הפילושמי. בעיני הבריטים נתפש הגנרל אלנבי כגואל הארץ הקדושה מ-600 שנות שלטון מוסלמי. הנצרות בגרסתה הבריטית, השואבת השראה מהתנ"ך, היתה פתוחה לרעיון היהודי. היהודים לארץ קודש והכירה, בנסיבות ארציות ושמיות, במוסדות היהודים כטוענים לכתרה.

ב-30 השנים שבהן הפעיל וייצמן את קסמו על מנהיגי העולם הוא העלה את נושא הבית הלאומי על ראש סדר היום. די היה בפניותיו אל ראשי ונציגי המדינות החברות באו"ם כדי לעבות את מספר קולות ה"כן" לקראת ההצבעה הגורלית בעצרת על תוכנית החלוקה. בבואו לליינסק-סס צרו נציגי המשלחות על מלונם מחזה שסימן בכירור את ה"מבחוץ פנימה": "אישיותו הכריזמטית, תבונתו, הפאתוס המוסרי... ההומניזם העמוק בו ניחן... הפכוהו סמל למשאת נפשו של עם מועצה", העיד עוזרו דאן, דוד-דולק הורוביץ, לימים מייסד בנק ישראל. המחברים מציינים כי העובדה שווייצמן לא החזיק בתפקיד רשמי באתל ימים איפשרה לו "גמישות של מי שאינו חייב דין וחשבון, אלא למצפונו".

צהלת ההומנים ברחובות תל אביב בליל 29 בנובמבר 1947 סוגרת את מעגל 30 השנים, שראשיתו בהצהרת בלפור ב-2 בנובמבר 1917. שני האירועים המכוננים הללו שאותם יום וייצמן והוביל ביד רמה סללו את הדרך להקמת מדינת היהודים. שלושת האבות

שלושה אבות היו לנו – הרצל, וייצמן ובן-גוריון, החור, המכונן והבונה – אך אין זו טרויקה. יגאל וגנר ואדם רו,

האב המייסד: וייצמן, ביוגרפיה, 1952-1922

חוטי גולני יהודה ריינהרץ

עורך: אלי שאלתיאל
הוצאת עם עובד ויד חיים וייצמן, 999 עמודים, 148 שקלים